

Feljton

Haški tribunal:
političko tijelo ili
nepristrasni sud (15)

Pravo na pravdu - pravo jačega?!

Naivna demonizacija Srba i neskrivena veza politike i pravde u slučaju Haškog tribunala • Pronaći istinu i postići pravdu ili podstaći pomirenje

Jedan od vodećih britanskih stručnjaka u međunarodnom pravu **Malcolm Show** svojevremeno je opazio da nikada ne može postojati potpuna odvojenost prava od politike. No, je li "pravo na pravdu", kako je naveo **Garry Bass**, u djelu *Stani, ruko osвете*, zapravo "prednost jačega"?

Priredile:

Džejna HASANBEGOVIĆ
i Aldijana OMERAGIĆ

Ugledni američki naučnik **John B. Allcock**, jedan od članova Inicijative, vjeruje da nije, prigovarajući Bassu da je krenuo u krivom smjeru, pokušavajući da razvojem međunarodnog krivičnog prava razumije unutar konteksta politike, a ne da jedno, razdvoji od drugog.

Politika i pravda

I sam Allcock smatra da politika nije sasvim razdvojena od Tribunala. Veza između politike i ICTY, navodi on, čak je "neobično bliska i transparentna", jer je već samo osnivanje ICTY odlukom Vijeća sigurnosti politički čin. U isto vrijeme, Tribunal je u spektru međunarodnog prava neobičan po tome, što je po svojoj suštini kazneni sud i to takav da su njegove kazne usmjerene protiv pojedinaca, a ne država.

ICTY je, podsjeća, osnovalo Vijeće sigurnosti koje je svojim rezolucijama preciziralo da želi osigurati mir u regionu. To bi se, smatra Allcock, moglo tumačiti kao da je ovaj sud formiran ne zbog pravde same po sebi, nego radi nekog većeg "mnogo čistijeg političkog cilja - mira i napretka". Već samim tim što je Vijeće sigurnosti to koje je odlučilo o osnivanju, ali i o tome šta jeste prijetnja miru i kako doći do napretka, na neki način ovaj sud smješta u politički kontekst. Ipak, Allcock, smatra da teza da je ICTY politički nije dokazana.

Pa, ipak, na prostoru Balkana uvjerenje o njegovoj pristranosti odavno je odomaćeno. **Emil Vlajki**, u djelu *Demonizacija Srba*, ustvrdio je da je ICTY politički sud, koji je osnovala administracija **Bila Klinton**a, kako bi on poslužio kolonizaciji Balkana. Allcock ovakav način razmišljanja ocjenjuje naivnim, komentirajući da mu je namjera da delegitimise ovaj sud.

Iako je mišljenje o pristranosti Tribunala najizraženije među Srbima, či-

ni se da ni ostali narodi s prostora bivše Jugoslavije, koje je dotakao rat, nisu imuni na ovu tezu. Analiza fokusnih grupa, koje su proveli naučnici, pokazala je da postoji devet ključnih kritika na račun Tribunala. Primjerice, ona da Tribunal nije uspio pomiriti narode. Ali, dok jedni vjeruju da uloga ovog suda i nije da pomiri narode, drugi su uvjereni da se do pomirenja može doći samo ako Tribunal svoj posao obavi do kraja, zapravo sve ratne zločince dovede pred lice pravde.

Inicijativa se slaže - pomirenje i nije bila Tribunalova zadaća, te dodaje da je pitanje pomirenja namjerno gurnuto u stranu u Tribunalu. Sama glavna haška tužiteljica **Karla del Ponte** svojevremeno je kazala da je primarna zadaća ove institucije da pronađe istinu i pravdu.

naučnici smatraju da ICTY nije oslobođen krivice u pogledu jednostranosti. Stvoren zbog uspostave mira i stabilnosti, Tribunal je, smatra Inicijativa, trebao da primjeni međunarodno pravo, koristeći sredstva i pravila koja su odgovarala standardima zapadnih država.

"Sve je to dovelo do usvajanja međunarodno prepoznatljivih pravnih normi, u kombinaciji sa rješenjima iz različitih pravnih sistema. To je bilo daleko od potreba i osjećaja za pravdu stanovnika bivše Jugoslavije", citirane naučnici.

Teorije zavjere

Ako je grešaka i bilo, onda to, smatraju treba pripisati činjenici da je ICTY ljudska institucija, te da su u

ICTY osnovan odlukom Vijeća sigurnosti

"Pomirenje je ogroman zadatak, obuhvatniji od čisto sudskog postupanja, i postupak koji će trajati mnogo duže od ICTY, pod uslovom da ga želimo ostvariti", zapazila je Inicijativa, koja naglašava da su se ICTY, ponekad, pokušale pripisati zadaće koje niti jedan sud ne bi trebao imati.

Druga kritika na račun ICTY je da je on pristrasan. U ovo su uvjereni posebice Srbi, koji u jednu ruku osporavaju legitimnost Tribunala, a u drugu kao dokaz za njegovu pristranost navode da on nije "ispitao zločine NATO".

Inicijativa je zaključila, pak, da nema dokaza o sistematski neravnopravnom postupanju ICTY prema bilo kojoj etničkoj skupini na Balkanu. No,

njemu bili zaposleni ljudi različitog nivoa stručnosti.

No, iza svega, pojašnjavaju naučnici, ne stoji nakana svjetskih centara moći da usmjere Tribunal protiv neke etničke skupine ili države. Svjetski moćnici, dodaje Inicijativa, jesu pokušavali uticati na državu Balkana da surađuju sa ICTY. I, jesu, ponekad koristili ICTY kao sredstvo za postizanje drugih ciljeva, koji "nisu uvijek bili striktno pravosudni", ali cilj toga nikada nije bio djelovanje protiv neke zemlje ili etničke skupine.

Tribunal je, vjeruju naučnici, donekle i sam kriv zbog nepovjerenja naroda sa Balkana. Nije se, prigovaraju naučnici, dovoljno potrudio obavijestiti građane u postjugoslavenskim zemljama o onome što radi, "stavljajući lokalno stanovništvo u drugi plan prioriteta".

Nepoznavanje Tribunala, ali i nesrazmjera između rezultata koje je ovaj sud postigao i velikog očekivanja naroda balkanskih zemalja, uzrok je što preovladava uvjerenje da ICTY zastupa "neke druge interese".

(Sutra: Haški tribunal
i seksualni zločini)

NA DANAŠNJI DAN

1258. - Mongoli zauzeli Bagdad, tadašnji centar islamskog svijeta, spalili grad i pobili oko 10.000 ljudi.

1763. - Mirovnim ugovorom u Parizu završen sedmogodišnji rat, prvi oružani sukob svih evropskih sila. Sporazumom, koji su potpisale Velika Britanija, Francuska i Španija, Francuska se gotovo sasvim povukla iz Indije, a Velikoj Britaniji je prepustila i Kanadu. Španija je dobila Luizijanu i Kubu, a Pruska je zadržala Šleziju, koju je preuzela od Austrije.

1837. - U dvoboju ubijen ruski pisac **Aleksandar Sergejevič Puškin**, začetnik realizma u ruskoj prozi i jedan od najvećih liričara svjetske književnosti (*Evgenije Onjegin*, *Boris Godunov*, *Pikova dama*, *Kapetanova kći*).

1878. - Konvencijom u El Zanjonu, okončan desetogodišnji ustanak protiv španske kolonijalne vlasti na Kubi.

1879. - U Velikom Trnovu otvoreno zasjedanje prvog bugarskog parlamenta poslije oslobođenja od Turaka.

Aleksandar Sergejevič Puškin

1901. - U Beču umro **Milan Obrenović**, knez (1872-82), a potom kralj Srbije (1882-89). Abdicirao je 1889. godine u korist maloljetnog sina **Aleksandra**.

1942. - Američki džez-muzičar **Glen Miler** postao prvi muzičar koji je dobio "zlatnu ploču", za prodaju milionitog primjerka kompozicije *Chattanooga Choo Choo*.

Milan Obrenović

1947. - U Parizu potpisani mirovni ugovori zemalja pobjednica u Drugom svjetskom ratu i bivših saveznika Hitlerove Njemačke.

1962. - Američki pilot **Frensis Geri Pauers**, oboren 1960. godine dok je prelijetao SSSR špijunskim avionom U-2, u Berlinu zamijenjen za sovjetskog obavještajca **Rudolfa Abela**.

1964. - U sudaru dva australska ratna broda u zaljevu Džervis potonuo razarač *Voyager*, pri čemu je poginulo više od 80 mornara.

1979. - U Ljubljani umro političar **Edvard Kardelj**, visoki funkcioner Saveza komunista Jugoslavije i jedan od najbližih saradnika dugogodišnjeg predsjednika SFR Jugoslavije **Josipa Broza Tita**. Od 1963. do 1967. godine bio je predsjednik Skupštine SFR Jugoslavije.

Edvard Kardelj

1996. - IMB kompjuter nazvan *Duboko plavo* (Deep Blue) ušao u historiju šaha pobjedom nad svjetskim prvakom **Gari Kasparovom**.

Gari Kasparov

1997. - Hrvati iz zapadnog dijela Mostara otvorili vatru na Bošnjake iz istočnog dijela grada koji su na desnu obalu Neretve došli posjetiti groblje na Bajram. Dvije osobe su ubijene, a 38 je ranjeno.

1998. - Umro bivši francuski ministar vanjskih poslova **Moris Šuman**, tvorac projekta Evropske unije (EU, *Šumanov plan*).

2001. - Tokom antivladinih protesta u Teheranu, u sukobu s policijom ranjeno više desetina studenata, a oko 100 je uhapšeno.

2002. - Jedan Makedonac poginuo, a drugi povrijeđen u eksploziji naprave u selu Aračinovo, u blizini Skoplja.

2004. - SAD obnovile svoje diplomatsko predstavništvo u Tripoliju, poslije desetogodišnjih neprijateljskih odnosa dvije zemlje, a nakon odluke Libije da napusti program za razvoj oružja za masovno uništenje. Zvanični Vašington je opozvao svog ambasadora u Libiji 1980. godine.

(Onasa)

Političke igre

Upravo su nesrazmjeru između očekivanja građana i Tribunalovih rezultata, smatraju naučnici, iskoristili neki političari "kako bi lovili u mutnim vodama", osporavajući Tribunal zarad svojih političkih potreba.

Primjer za to je moguće pronaći u još jednoj kritici na račun ICTY, sa kojom je koketirala srbijanska vlast tvrdeći da Tribunal stvara nove konflikte, da šalje optužnice u pogrešno vrijeme, te da doprinosi stvaranju heroja od optuženih za ratne zločine.